

- 1 Ta avastas silindri ja selle sisse paigutatud kera ruumalade suhte – kera ruumala on võrdne $\frac{2}{3}$ ümbritseva silindri ruumalast. Ta oli selle avastuse üle nii uhke, et käskis oma hauakivile raiuda keraga silindri kujutise. Kes?

- 2 **Küsime kristlikku usulahku**, mis tekkis X-XI sajandil ja levis eriti laialt Lõuna-Prantsusmaal ning Põhja-Itaalias. Nende veendumuste järgi oli inimese ja kogu ülejäänud maailma loonud saatan. Seetõttu pidanuksid usklikud vältima laste saamist ja nad ei tohtinud süüa loomi, kes loomulikult olid tekkinud sugulise paljunemise teel. Paavst kuulutas 1208. aastal välja ristiretke nende hävitamiseks ja nende õpetus kadus lõplikult XIV sajandil. Täna võiks nimetus viidata ühe mittekristliku riigi elanikele.

- 3 Selles linnas on toimunud mitu ajaloolist sündmust. 1625.a. toimunud sündmus on jäädvustatud Velazquezi kuulsal maalil. 1660.a. andis selles linnas emigratsioonis olev kuningas Charles II välja *** deklaratsiooni, milles teatas oma tingimused trooni vastuvõtmiseks. 1667 sõlmiti seal aga Teise Inglise-Hollandi sõja rahuleping, millega muuhulgas New-Amsterdam (New York) vahetati Suriname (Hollandi Guajaana) vastu. Mis linn?

- 4 11.05.1942 andis Eesti Omavalitsuse sisedirektor Oskar Angelus välja käskkirja, millega moodustati Eesti Julgeolekupolitsei. Esimeseks juhiks oli Ain Mere, keda asendas 1.4. 1943 Julius Ennok. 28.10.1943 kuni 14.02.1944 juhtis seda asutust aga üks tuntud eesti sportlane. Kes?

Küsimus EÜE ajaloost. Antud pildil on aastal 1964 eelaste poolt ehitatud lambalaut. Esimesel kahel aastal tegutsesidki rühmad väljaspool Eesti NSV-d. Kui mitte arvestada Abhaasias Estonka külas 1964 töötanud üht rühma, siis millises liiduvabariigis 1964-1965 töötati?

Märjamaa ja Luunja

10. jaanuar 2015

- 6 Rahvasteliidu Täiskogu tunnistas 14. detsembril 1939 Nõukogude Liidu agressoriks ja heideti rahvusvahelisest organisatsioonist välja. Balti riigid hääletasid kõik ühtmoodi. **Kuidas?**
- 7 Ernesto Rafael Guevara de la Serna, hüüdnimega Che, oli legendaarne Ladina-Ameerika revolutsionäär. Oli Fidel Castro lähimaid võitluskaaslast, kuulus Kuuba juhtkonda. Legendi järgi läks ta aga Castroga tülli ning lahkus 1965 Kuubalt, teostamaks oma ideid mujal. Seal enam nii hästi ei läinud ning ta tapeti 1967. **Millises riigis?**
- 8 **Kes on see** Peterburi Ülikooli õigusteaduskonna kasvandik, kes on pälvinud muuhulgas ka Kotkaristi ja Valgetähe teenetemärgid? Ta hukkus oma poja majas Clevelandis, kui seal 9. jaanuaris 1944 puhkes tulekahju.
- 9 Rahvusvahelise rendiülevaate andmetel asuvad maailma kalleimad kaubanduslikud rendipinnad *Russell Street*´il, pikema vahega järgneb Viies Avenüü (*Fifth Avenue*) New York`is Manhattanil ja siis juba teised. **Kus asub see Russell Street?**

- 10 Sellest linnast on pärit tänapäevased õmblusnõelad (1513); 1615 tulid sealt ka maailma esimesed terasnõelad. Veel üsna hiljuti toodeti linnas kolmandik õmblusnõeltest. Linn on tuntud ka muuga, nt toimus seal 1818 esimene Püha Liidu kongress. Pildil on toomkirik. **Mis linn?**

- 11** Selle ürgimetajate hulka kuuluva loomakese pikkus on kuni 40 cm, saba tilluke, jalad lühikesed ja tugevate kaeveküünistega. Hambaid ei ole. Sigivad üks kord aastas, selleks ajaks areneb emaslooma kõhule kukkur. Kaks muna hauduvad kukrus kuni 10 päeva, pojad on koorudes 12 mm pikkused. Need loomad elavad kuni 30-aastaseks. Vastavalt Eesti Vabariigi valitsuse määrusele 2003. aastast peavad need loomad saama loomaaias võimaluse kaapida. Ülemaailmselt on see sugukond saanud tuntuks ühe Millie-nimelise tegelase kaudu. **Mis loom?**
- 12** Tegemist on soojalembeste, valdavalt mageveeliste kalade sugukonnaga (*Cyprinidae*). Maailmas on neid üle 2000 liigi, neid ei esine Austraalia mandril ja Madagaskaril. Eestis kuuluvad sellesse sugukonda nt viidikas, mudamaim, roosärg, vimb, linask, lepamaim jt. Veel eksootilisi nimesid: šemaaja, paljas osman, ugai, puntius, valge tseariin, rasboora, daanio. **Millise sugukonnaga on tegemist?**
- 13** Küsitavasse taimeperekonda kuulub 35 liiki põhjapoolkera metsades ja niitudel, neist Eestis 6 liiki: harilik, palu-, mets-, poola, põld- ja harjakas ***. Lilla ja kollase kontrasti tõttu kutsutakse teda Põhja-Eestis kuupäevalilleks, Rootsis *natt-och-dåg* (öö ja päev), Venemaal *Иван да Мария*. Kuna taime värvikombinatsioon meenutab mõnevõrra Rootsi lippu, siis soomerootslaste antud hüüdnimed on *svenska flaggan* ja *svenska soldaten*. **Mis taim?**

- 14** **Milline kurja moega loom?**
Koomiksitest, joonisfilmidest ja videomängudest on tuntud seda liiki esindav tegelane Taz. Kinnise suuga on ta aga päris tore loomake.

- 15** See tumelilla kartulisort on võitmas populaarsust ka Eestis. Sort kannab sellist nime, mis sobib nii kahele riigile kui ka ühele jõe. **Mis nimi?**

16 Venemaa püüab haarata kõiki maid, kuhu vene saabas kunagi astunud on. Võib-olla leiavad nad õiguse endale haarata ka territooriumi, mida nimetati Sagallo`ks ja kuhu nad ühe praeguse riigi pealinna vahetusse lähedusse püstitasid telgi, mille nimetasid Püha Nikolai kirikuks. Ala nimetati ümber Uueks Moskvaks - *Новая Москва*. **Millise tänapäeva riigi** mail see avantüür jaanuaris-veebruaris 1889 toimus? Pildil on ka lipp, mille nad Uues Moskvaks said korraks heisata. Ala nimetati ka Vene ...maaks, pikemalt on ta tuntud olnud kui Prantsuse ...

17 Küsitaval jõel on pikkust 574 km. Jõgikond 35600 km², on (Põhja-)Dvina parempoolne lähtejõgi, voolab Vologda ja Kirovi oblastis. Kuigi vene keeles tähistab sama sõna üht ilmakaart, pärineb nimi komikeelsest sõnast „vesi“. **Mis jõgi?**

18 Küsitav riik iseseisvus 30.11.1966. Pindala on 431 km², jaguneb 11 vallaks (parish). Aravakid nimetasid seda algselt Ichirauganaimiks, portugallased või hispaanlased aga andsid praeguse nime, mis eesti keeles tähendab „habetunud“, kuna nägid seal pikki rippuvaid viigipuu juuri. **Milline riik?**

19 Seda 23 800 (koos väiksemate naabersaartega 24 090) km² saart on kutsutud mitmeti – Hyknousaks, Ichnusaks (praegu on see saare üks tuntumaid õllesorte) jt. Pikim jõgi on Tirso (151 km), kõrgeim punkt Punta la Marmora (1834 m), elanikke 1 662 045 (2014). 1720 – 1861 eksisteeris sellenimeline kuningriik. **Milline saar?**

20 Üks neist avas 1876 väikese telegraafiseadmete remonditöökoja. Teine, eelmise kaasmaalane, kes tegutseb spordivaldkonnas, on teenitult lugupeetav inimene mitte ainult oma kodumaal, vaid ka Portugalis, Itaalias, Inglismaal ja mujal. Kolmanda perekonnanimi on küll eelmistega sarnane, kuid ta ei olnud nende kaasmaalane. See-eest tegi ta rohkem kui tuhat aastat tagasi ühe suure geograafilise avastuse. **Mis on nende kõigi ühine perekonnanimi** (pöörata liiga suurt tähelepanu kirjapildile).

Märjamaa ja Luunja

10. jaanuar 2015

- 21 Esimese maailmasõja eel ja ajal tegutses praeguse Eesti territooriumil neli merekooli: ... , Paldiski, Käsmu, Kuressaare. Lisaks veel vanim, Heinaste merekool. **Küsime pildil oleva**, vanuselt teise (1873–1918) **merekooli asukohta**. Kaks esimest aastat töötas kool lähedalasuvas Väikülas, kuid õpilaste vähesuse tõttu viidi 1875 üle.

- 22 Ta on Nietzsche „Zarathustra“ esimene eesti keelde tõlkija. Toomas Karjahärm on tema kohta arvanud: „Mul ei ole alust pidada teda ei konservatiiviks ega sotsialistiks. Ta oli siiski rahvuslane ja põhiolemuselt liberaalne“. Jaan Undusk lisab: „Kui ta taipas, et tema ebaõnnestunud tõuteooria oli peamiselt juutide väljamõeldis, sai temast antisemiit. Ta peksis ise oma tõuteooria puruks antisemitismi tähe all.“ Ise on ta öelnud: „Ma arvasin, et sakslastest ainult venelaste abil jagu saame, ja lootsin, et pärast seda venelastest nende rumaluse tõttu isegi jagu saame.“ **Kes** (1849-1916)?

- 23 Seda 2008. aastal 88-aastaselt surnud meest kujutati juba tema eluajal Uus-Meremaa –dollarilisel rahatähel, kusjuures ta ei olnud riigijuht, vaid tegeles läbi kogu oma pika elu peamiselt mesindusega. **Kes?**

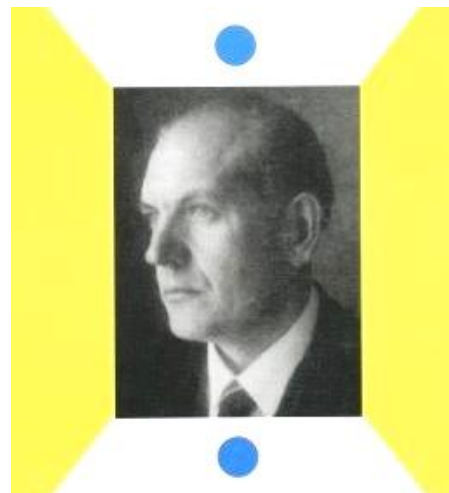

- 24 Ligi kaks aastat tagasi tähistati Eesti Muinsuskaitse Seltsi ja ajakirja Akadeemia peatoimetaja Toomas Kiho algatusel ühekordselt ühte tähtpäeva. **Mis nime kandis see tähtpäev**, mida tähistati Eestis 27. märtsil 2013?

- 25 Kuulete üht lugu, mida esitavad kaks meest. Autor laulab alguses ja lõpus ning keskel laulab keegi teine. Nimetage need **kaks esinejat!**

- 26 Ta oli esimene eestlasest kutseline filosoof ja emakeelse filosoofia-terminoloogia rajaja. Sündis 1901 Viljandis ning suri 1956 Tartus. Ta lõpetas 1924 Tartu Ülikooli, oli stipendiaadina tööl Göttingeni ja Pariisi ülikoolides, sai 1927 TÜ õppejõuks, 1939 professoriks, hiljem ka rektoriks. Teoseid: *Sissejuhatus filosoofiasse*, *Kaasaegset filosoofiat I* (mõlemad 1938); 1996 ilmus "Eesti mõtteloo" sarjas *Inimese meetod* (koostanud Hando Runnel). Kes?

- 27 See sulam pärineb Vana-Kreekast, koostiseks oli umbes võrdselt kuld ja hõbe. Sulamit on kasutatud müntide vermimiseks, kullassepatöödeks ja muuks otstarbeks. Samuti on see mõningate magneesiumisulamite, mille koostiseks veel alumiinium, tsink ja mangaan, vananenud nimetus. Kreeka keeles tähendab selle sulami nimetus merevaiku. Kuidas seda nimetatakse?

- 28 Pildil näete maailma pikimat sild-purskkaevu: sild kannab nime 'Banpo' ja purskkaev 'Kuuvalguse Vikerkaar'. 1140 m pikkune ehitis valmis 1982, purskkaevud lisati aastaks 2009. Mis riigis asub pildil nähtav rajatis?

- 29 1937.a sündinud šotlane James Goodfellow tegi 1960. aastatel kaks leiutist, ilma milleta enamik meist tänapäeval elu ette ei kujuta. Leiutamisel oli suur osa ka John Shepherd-Barron'il. Loomulikult on leiutised ka omavahel seotud. Mis need on? Mõlemat võib soovi korral kirja panna kolme tähega.

- 30 *Hallux valgus*. Kui küsida kes või mis, oleks valida ilmselt kogu floora ja fauna vahel, füüsika ja tehnika lisaks. Aga see on meditsiiniline termin. Mis patsiendil viga on, kui diagnoosiks on *Hallux valgus* (*Hallux Abducto Valgus*)? Enamasti on sellega hädas naised.

- 31 **Kuidas nimetatakse praegu seda spordiala**, mille esimene kirjalik jäädvustus on 1.oktoobrist 1661, kui Thamesi jõel võistlesid tollane kuningas Charles II ja tema vend Yorki hertsog, hilisem kuningas James II ?
- 32 Esimese ja viimase Eesti murdmaasuusatajana N. Liidu koondises täiskasvanute tiitlivõistlustele jõudnud *** debüüt 1970. aasta MM-rajal lõppes kaheksanda kohaga. Tema eluaastad olid 1948 kuni 2005. **Kes?**
- 33 Selle sportmängu tugevas Vene liigas osalevad ka Kasahstani esindusmeeskond Oral Akšajök (teises liigas) ja mongolite Erdenet (neljandas liigas). Et sellest on kasu tõusnud saab viidata kasvõi sellele faktile, et kasahhid on nüüdseks juba 4 MM-i „pronksi“ ette näidata. Iga aasta laieneb osavõtivate maade ring ja nii näiteks viimasel MM-il (2014) osales ka Somaalia esindus. **Mis sportmäng?**
- 34 Selle ala kõigi aegade esimeseks olümpiavõitjaks naiste arvestuses tuli 22-aastane Saksamaa politseitöötaja Carina Vogt. **Milline spordiala?**

- 35 Tuntud nõukogude jalgpallur Aleksandr Zavarov (EM „hõbe“ 1988) lõpetas oma sportlaskarjääri Prantsusmaal – Nancy klubis (AS Nancy-Lorraine). Kuna ta kasutas nii oma kui kaasmängijate ebaõnnestumiste puhul sageli traditsioonilist venekeelset sõna „блядь“, mille hääldus kõlas prantslaste kõrvadele justkui „blette“, siis selle nimega nad teda hakkasidki hüüdma. Jalgpallis on tuntud veel teinegi „sama aedvili“ – 1972 OM-i „pronks“, Odessast pärit Leonid Burjak, kelle perekonnanimi tähendab seda otseses tõlkes ukraina keelest. Prantsuse keeles tähendab see üht köögivilja. **Millist?**

Märjamaa ja Luunja

10. jaanuar 2015

36

Pildil on Hispaania kodusõja aegne piinamiskamber, mille kujunduse mõtlesid välja vabariiklased frankistidest vangide jaoks. Vangikongi kujundus – ebakorrapärase kujuga tellised põrandal, et vangid ei saaks aru, kas nad liiguvad päri- või vastupäeva; seintel sürrealistlikud muustrid, mille eesmärk oli ajada niigi õnnetud vangid veel enam segadusse; voodid olid 20° nurga all, nii et neil oli peaaegu võimatu magada jne. – oli inspireeritud Salvador Dali ja Vassili Kandinsky teostest. Lisaks sellele pidid vangid vaatama ühte lineteost, mille autoriks oli sürrealistist režissöör ja mille valmimisel osales ka Salvador Dali. **Nimetage see linateos.**

37

Kes on pildil?

38

Kahe kuu eest näidati Gosfilmofondis Moskva lähedal Belõe Stolbõs esimest korda taas ülesleitud filmi, mis on filmitud Tallinnas, tõenäoliselt 1913. aastal. Seni peeti esimeseks säilinud eesti mängufilmiks Johannes Pääsukese «Karujahti Pärnumaal» aastast 1914. Filmis astuvad üles Paul Pinna, Alfred Sällik jt. Film on 12 minutit pikk ning välisvõtetelt on näha Toompea, Paks Margareeta ning Snelli tiik. Selle jantliku komöödia režissöör on teadmata, samuti ei ole säilinud tiitrid ja vahetekstid. Kujutise tehniline kvaliteet on aga hea, ümberkooperimisel on säilinud algse aluslindi head fotograafilised omadused. **Nimetage filmi pealkiri.**

39

Küsitavat ajakirja annab välja Äripäev koostöös Tallinna Ülikooli Kommunikatsiooni Instituudiga. See ilmub alates septembrist 2012, 48-leheküljelisena ja 8 korda aastas. Ajakirja peatoimetaja on Annela Laaneots. 1919-35 ilmus samanimeline päevaleht. **Mis nimi?**

40

Kes on kujundanud need toolid?

41 Rembrandt Harmenz van Rijn (1606-1669) arvas ennast olema renessansi-aegsete suurte meistrite järeltulijana. Seetõttu, jäljendades 1630-ndate alguses Raffaeli, Tiziani, Michelangelot lõpetas ta *** kasutamise. **Mille?**

42 Pildil olev suhkruvabrikant ja filantroop asutas 1897. aastal galerii, mis kannab nüüd tema nime. Nüüdseks on temanimelisi kunstigaleriisid kokku 4 tk (lisandunud aastatel 1988, 1993 ja 2000). **Kes on see mees** ehk kelle nime kannavad neli kunstigaleriid?

43 Mis on selle maali nimi ja kes on maali autor (1 + 1 p)?

44 See looduslähedase vormiga raudbetoonist element muutus sõjajärgses vaba aja arhitektuuris väga populaarseks. Selle motiivi pioneere rahvusvahelises ulatuses oli ka üks eesti arhitekt, kelle loominguist on üks selline element tänini ühe Pärnu tuntud hoone elegantseks detailiks. **Mis elemendist on jutt?**

45 Kes laulab?

46 Sellesse kvartetti kuuluvad Pärt Tarvas, Levi-Danel Mägila, Margus Uus ja Andreas Lend. Kontsertidel esitavad nad tuntud lugusid ansamblite Muse, Queen, Led Zeppelin, Status Quo jne. aga ka Robbie Williamsi jpt. repertuaarist. Tänavu oma 10-ndat sünnipäeva tähistav muusikaline kollektiiv on kutsutud esinema mitmele poole üle ilma, tänavu näiteks Hiinasse. Aga on esinetud ka näiteks klubis Angel, tuntud omaaegses geikultuuri kultuskohas. **Nimetage see kvartett.**

47 Kes on see varsti juba 11 aasta tagune Eurovisiooni võitja? Riigi eest 1 punkt.

48 Ta on Pärnumaal elav Eesti ulmekirjanik (sündinud 1954). Kirjutab peamiselt märuliulmet. Oma loomingut on avaldanud tihti maakonnalehtedes järjejuttudena. Pälvinud eesti ulmeauhinna Stalker 1998. a. jutu "Vihkamise suund" eest. Looming: "Viiking, kes armastas haisid" (2001; kogumik), "Kurzuse tund. Koidiku lapsed" (2005; kogumik), "Meie, kromanjoonlased" (2009), "Tuleriitade öö" (2010), "Roheliste lippude reservaat" (2011), "Löhestusjoon" (2012), "Aegade julm laul" (2013). **Kes?**

49 Kes on nii kirjutanud?

Ühel hommikul rahutuist unenägudest ärgates leidis Gregor Samsa, et ta oma voodis tohtu suureks putukaks oli muutunud. Ta lamas soomuskõval seljakilbil, ja kui ta veidi pead kergitas, nägi ta oma kummis, pruuni, kõhreakartega kaetud kõhtu, millelt tekk iga silmapilk ähvardas maha libiseda ...

50 1984. aastal ilmus Ly Seppeli ja Andres Ehina tõlkes teos, mille originaalpealkiri on *Kitāb 'alf layla wa-layla*. **Kuidas kõlab selle teose eestikeelne pealkiri?**

Vastused

1.	Archimedes
2.	katarid
3.	Breda
4.	Arnold Viiding
5.	Kasahhi NSV
6.	jäid erapooletuks
7.	Boliivia
8.	Antanas Smetona
9.	Hongkong
10.	Aachen
11.	sipelgasiil
12.	karplased
13.	härghein
14.	tasmaania kurat (kukkurkurat)
15.	(Blue) Congo
16.	Djibouti (Džibuuti)
17.	Jug
18.	Barbados
19.	Sardiinia
20.	Eriksson
21.	Narva
22.	Ado Grenzstein
23.	Edmund Hillary
24.	Priiuse põlistumise päev
25.	Olaf Kopvillem ja Peeter Kaljumäe
26.	Alfred Koort
27.	elektron
28.	Korea Vabariik
29.	PIN, ATM
30.	suure varba kaldumine
31.	purjetamine
32.	Ingrid Mägar
33.	jääpall
34.	naiste suusahüpped
35.	peet
36.	<i>Andaluusia koer</i>
37.	Toomas Lasmann
38.	<i>Laenatud naene</i>
39.	<i>Kaja</i>
40.	Alvar Aalto
41.	perekonnanime
42.	Henry Tate
43.	<i>Kolm graatsiat, Peter Paul Rubens</i>
44.	seenrõdu
45.	Rod Stewart
46.	C-Jam
47.	Ruslana
48.	Tiit Tarlap
49.	Franz Kafka
50.	Tuhat üks ööd

Küsimused: Jaanus Moppel, Koit Nook, Aare Olander, Indrek Salis, Tenno Sivadi, Tõnu Talve
Küsimused 1, 3, 11, 13, 40 ja 49 on esmakordselt küsitud 2004/05 hooaja Maakilva I voorus.

